

NUTRIENTENSTROMEN EN DUURZAAM LANDGEBRUIK IN DE TROPEN

prof.dr.ir. L. Stroosnijder

Inleiding

In het thema van deze dag zitten o.a de kernwoorden nutriënten en duurzaam landgebruik. Het praten over duurzame productie, duurzame produktiesystemen en duurzaam landgebruik is populair tegenwoordig. Er worden vele lezingen aan gewijd en congressen over georganiseerd. Een goede definitie van duurzaamheid is echter nog moeilijk te geven. Er wordt heel wat gediscussieerd over technische duurzaamheid, ecologische duurzaamheid, economische en sociale duurzaamheid. Kortom, er is nog veel verwarring en onduidelijkheid. Maar één ding is zeker; nutriënten vormen het belangrijkste onderdeel van het duurzaamheidsdebat. Vandaar het belang van het thema 'nutriëntenstromen en duurzaam landgebruik in de tropen'.

In dat duurzaamheidsdebat van de laatste tijd is nog iets anders duidelijk geworden. Een deel van de verwarring in dit debat is een gevolg van het niet goed onderscheiden van de ver schillende schalen waarop men het probleem kan beschouwen. Een bepaald produktiesysteem of een bepaalde vorm van landgebruik kan duurzaam zijn op één schaal en tegelijk niet duurzaam op een andere schaal. De inleiding van Bert Janssen zal dit duidelijk maken.

Er staat nog een derde kernwoord in het thema van vandaag: 'Tropen'. Ook hierover wordt volop gediscussieerd. Moeten we nog wel onderscheid maken tussen Tropen en niet Tropen in het onder zoek en het onderwijs? We hebben hier in het rijke westen immers evenveel behoefte aan duurzame produktiesystemen als in de Tropen. De Tropen kunnen misschien wat van ons leren, maar misschien kunnen wij wel meer van de Tropen leren! Er zijn weliswaar grote verschillen; hier een teveel aan nutriënten en daar een tekort, maar er zijn ook veel overeenkomsten. In beide klimaatszones weten we technisch gesproken wat we er aan kunnen doen; we hebben een gereedschapskist vol oplossingen. Het technische onderzoek is zelfs zo'n beetje uit onderzocht. Waar het nu aan ontbreekt hier en daar zijn moedige politieke beleidsbeslissingen. Daarom richten onderzoekers zich steeds meer op het beleid. Hun output moet bruikbaar zijn voor beleidsmensen. Daarom hoort u vandaag steeds vaker begrippen als scenario's, opties, trade-offs. In de inleiding van Eric Smaling zult u daarmee voor het eerst kennis maken. En volgend jaar in Augustus zal hierover een groot internationaal congres (The Future of the Land, 23-25 aug. 1993) gehouden worden in deze zelfde zaal (Haakzaal, IAC, Wageningen).

Stroosnijder-1

Er zijn nog andere recente ontwikkelingen in tropenonderzoek en -onderwijs die u in deze inleidingen zult herkennen. Er wordt tegenwoordig veel meer comparatief gedacht en gewerkt; comparatief in geografische zin en in de tijd gezien. Dit soort studies is in staat hardnekkige misverstanden te ontzenuwen. Bijvoorbeeld dat ontwikkelingslanden een nutriënten tekort zouden hebben als gevolg van hun export van landbouwgewassen. Ignas Dümmer laat U dat in zijn inleiding zien. Anderzijds leveren studies over historische parallellen hoop voor de toekomst zoals Chris Henkens in zijn bijdrage betoogd.

Als we het over de tropen hebben denken we in eerste instantie aan kleine bedrijven. In veel gebieden zijn dit gemengde bedrijven, d.w.z. waar akkerbouw en veehouderij zijn geïntegreerd. Het lijkt erop dat juist op dit soort bedrijven duurzame produktiesystemen mogelijk zijn. Er bestaat dus een gezonde belangstelling voor het gemengde bedrijf. In hun inleidingen zullen Hans Schiere en Kees Manintveld hierop ingaan.

Tropenmensen krijgen vaak de vraag te horen: waarom is Nederland eigenlijk zo geïnteresseerd in de Tropen. Is dat omdat we de armoede daar zielig vinden, hebben we ideële motieven of is het toch een vorm van verkapt eigenbelang? Er is zeker reden voor solidariteit met de minder bedeelden in de wereld. Met bevolkingsgroepen die hun natuurlijke hulpbronnen zitten uit te putten, die aan het potverteren zijn zoals de vierde lezing van Floor van der Pol zal duidelijk maken. Maar er is ook eigen belang in het spel. Nu denk ik even niet aan onze handel met die landen of zoiets maar aan economische vluchtelingen. Ik denk dat, met de huidige ongelijkheid in de wereld, op termijn steeds meer arme mensen een stukje van onze rijkdom wel komen ophalen. Het lukt ons nu al niet om economische vluchtelingen uit ons land te houden. Zouden ze in veel grotere aantallen binnenkomen dan zal dat een ongewenste maatschappelijke tegenreactie oproepen; we hoeven hiervoor maar naar Duitsland te kijken. Om dat te voorkomen zullen we, uit puur eigenbelang, een deel van onze welvaart moeten delen. Ook in een tijd dat we met z'n allen in de put zitten als onze economische groei met één puntje achteruitgaat.

Tot slot een speciaal woord aan studenten en pas afgestudeerden. Ik hoop dat u in deze bundel over de Tropische Landbouwdag 1992 inspirerende ideeën zult vinden. De tropische landbouwkundigen van vandaag zullen zich met heel ander werk in de Tropen gaan bezighouden dan vroeger. Hierover wordt bijvoorbeeld in December in Groningen een internationale conferentie (Development-related research; a second look at the role of the Netherlands, 9-10 dec. 1992) gehouden. Tropische landbouwkundigen zullen zich meer dan ooit op het beleid richten. Er wordt al volop gediscussieerd om de Tropenopleidingen in Wageningen in die richting om te buigen. Een Tropische Landbouwdag dient ook om vraag en aanbod met elkaar in contact te brengen. Als u door deze geïnspireerd raakt om op het gebied van nutriënten, duurzame landbouw of tropen een afstudeervak te doen of een werkkring zoeken aarzel dan niet de experts die zich in deze bundel presenteren aan te klampen. Daar is deze Tropische Landbouwdag 1992 mede voor bedoeld!